

Inventarisnummer 14257, nr. 390 ,
notaris mr. H.D. van Hoorn te Amsterdam

(start citaat)

‘Op heden den 5e oktober 1759 compareerden voor mij, mr. Hendrik Daniël van Hoorn, notaris bij de Edele Hove van Holland geadmitteert, binnen Amsterdam residerende, in presentie van nagenoemde partijen

1759 compareerden

Hieronimus de la Tour en Anna Roos, echtelieden, Dorothea Roos, eerst weduwe van Pieter Lomo, laatst van Hendrik Niemeyer en Clara Roos, eerder weduwe van Thomas Driemans thans huysvrouw van Jacob Smeerman

Hieronimus de la Tour, praktiserende boekhouder van genoegzame ouderdom dewelke ter regentschap van den Wel Edele geachte Heer mr. Willem Huyghens Heer van Honcoop en hoofdofficier R.O. en ten behoeve van die verder zouden mogen aangaan voor de zuivere waarheyd getuigen en verklaaren

Dat hij getuige onderrigt zijnde dat er was gedrukt en onder de goede gemeente was verspreijt zeeker boek genaamt de Nagelatene Schriften van B.D.S. (denoterende) Benedictus de Spinoza

Dat hij getuige zig op den 18 juli dezès Jaars zijnde woensdag heeft vervoegt ten huysze van Gerrit Bom, boekverkoper wonende binnen Amsterdam in de Molsteeg, al waar hij getuige den zelven in de Toonbank van zijn winkel vond zitten tussen 12 en 1 uuren des middags, dat hij getuige hem gevraagd hebbende of hij het hier voorengenoemde Boek had, voerende als titel Nagelatene Schriften van Benedictus de Spinoza, hij hem getuige in substantie onder anderen heeft geantwoort ik kan het nu niet bezorgen want daar zijn geen boeken of ik kan je t wel bezorgen, waarop hij hem getuige zeyde komt morgen dan zult gij het hebben, waarop hij getuige is heengegaan en volgens afspraak, des anderen daags zijnde, donderdags tussen 12 en 1 uur des middags sig weder heeft vervoegt aan het huys van voornoemde Gerrit Bom, wanneer dezelve aan hem getuige heeft verthoont het voornoemde Boek Nagelatene Geschriften van B.D.S. dat ongebonden was en hem getuige heeft gevraagd of hij het voor hem wilde innayen maar dat het 3 florijnen (?) kostte, dat hij het dan des anderendaags zijnde vrijdags de 20 des zelven maand kon krijgen, tussen 12 en 1 uur en dat hij getuige er zoveel konde krijgen als hij maar wilde, waarop hij getuige hem heeft geantwoort dat hij het voor hem getuige zou innayen en hij getuige het zoude afhalen volgens afspraak en verthoonde hem getuige nog een ander Boek, genaamd Poltique Reflectien van Staat dat hij hem getuige zag presenteren voor 30 stuivers zijnde een seer oproerig en faamroevend Libel (smaadschrift) tegen het vorstelijk huys van Oranje en Nassau, waarop hij getuige hem antwoorde dat het wel was dat hij getuige de blijde gemelde boekjes volgens afspraak zoude afhalen waarop hij getuige is heengegaan.

Dat hij getuige vervolgens dewijl de zaak het uysterste geheim vereyschte dezelve aan niemand anders dan aan zijn huysvrouw heeft durven vertrouwen, dewelke met hen getuige heeft besloten daar verders toe verzoeken haar halve zuster Dorothea Roos en haar hele zuster Clara Roos, hier vooren gemeld, als bedacht zijnde op middelen om het gemelde verfoeilijke en verderfelijke Boek en het faamroevend Libel van Gerrit Bom in presentie van getuigen te kopen en te ontvangen en daardoor was het mogelijk het verspreyden der zelve te stuyten en het drukken van het eene en andere te ontdekken opdat dit verfoeylijke kwaat eens geheel mocht worden uitgeroeyt.

Dat de 2 getuigen zoals die nu mede verklaart op andere verzoek van de 2 getuigen op voornoemde 19 juli des namiddags is gegaan bij Dorothea Roos, dewelke zij zo als zij Dorothea Roos mede verklaart, verzogt heeft om des anderen daags den 20 juli zijnde vrijdag des voormiddags ten elf uren te willen komen aan het huys van de twee eerste getuigen. Dat hij 3 en 4 getuige zoals die nu met de 1 en 2 getuige verklaaren dat anderen daags morgens om 11 uren zijn gekomen ten huijze van de 1 en 2 getuige.

Dat vervolgens de getuigen alle 4 hebben besloten dat den getuigen zouden gaan ter bestemde tijd naar het huys van gemelde Gerrit Bom en dat de 2,3 en 4 getuigen hem getuige van zo nabij zoude voegen dat zij alles konden hooren en zien wat er gebeurde , dat zodra hij getuige in het huys van gemelde Gerrit Bom zoude zijn, zij getuigen voor de deur zoude blijven staan en gaan zien naar de prenten en gedichten al die gemeenlijk voor de deur en vensters van gemelde Gerrit Bom hangen.

Dat voor en al eer de getuige uyt deszelfs huys staande op de Nieuwe Zijds Voorburgwal, aan de oostzeyde is gegaan, alle zijne kleding heeft losgemaakt en zijn zakken heeft uytgehaalt, om te laten zien aan de drie laatstgenoemde getuigen dat hij de voornoemde boeken nog enige andere boeken of papieren bij zig had nog ook ander geld als een gouden Hollandse dukaat van het jaar 1750 in zijn regterbroekzak onder zijn horlogebeursje.

Dat de getuige dus daarna ten vollen overtuigt zijnde hij getuige is gegaan na en in het huys van gemelde Gerrit Bom, des middags tussen 12 en 1 uren en de andere getuigen hem van zo nabij zijn gevoegt dat zij hem uit het gezigt niet hebben verlooren.

Dat de 2 getuigen zijn blijven staan aan de linkerpost van de deur des ingangs aan welke post was hangende het portret van de graaf Swerin, met het Titelblad van dezelfde, dat de 3 en 4 getuigen zijn blijven staan aan den regterpost van de deur des ingangs in den winkel aan welke hong het Titelblad van Baron Italor (?) en het portret van een patiënt met een zeer dik gezwel aan het linkerbeen, staande de onder en bovendeur wijt open zodat zij alles wat er in de winkel die seer klijn en ondiep is verrigt werd , konde hooren en zien als of de 3 laatste getuigen in den winkel selven waren geweest, staande op zijn best twee voeten van gemelde Gerrit Bom, 2 der eerste getuigen.

Dat Gerrit Bom stond in zijn winkel voor zijn toonbank, aanhebbende een swart Camitaat, en op zijn hoofd een bruynachtige pruik zonder hoed, staande bij 2

getuigen met gemelde Gerrit Bom met hunne aangezichten na de 3 andere getuigen opdat zij des te beter souden kunnen hooren en zien wat zij spraken en deeden.

Dag nadat hij getuige sig naar de welstand van G. Bom had geïnformeert en dat die geantwoort zijnde hij getuige aan hem vroeg of de boeken klaar waren (daarmede denoterende de 2 hiervoor gemelde boeken die de voornoemde Gerrit Bom aan hem hadde gezegt te zullen verkoopen voor 4 guldens vijftien stuyvers) waarop gemelde Bom antwoorde ik krijg de gemelde boeken nl Nagelatene Schriften en Politique Reflectien van Staat en van onder een stapel boeken die op den gemelde toonbank waaren en gaf deselve met den regterhand over aan de eerste getuige die ook dezelve met den regterhand aannam en dezelve op het vensterbank bij de deur legde, dezelve een voor een opnemende en opendoende om te zien of het wel dezelve boeken waaren die hij daags tevooren had gezien en om deselve titelbladeren met distinct aan de 3 laatste getuigen die stonden te doen en die zoals hij getuige dit alleen verklaart, Jan Meyer voor G. Bom daags te voren heeft ingenaayt.

Welke boeken zoals de getuige nu weder te samen verklaren, onderzocht zijnde en aan de 3 laatste getuigen ter bekentnisse verthoont zijnde, den 2 getuigen de voornoemde gouden Hollandse gerande ducaat van t jaar 1750 uijt zijn linker broekzak onder het horlogebeursje gekregen hebbende aan voornoemde G. Bom overgaf met de regterhand die dezelve ook met en regterhand aannam vragende is hij wel goed en dezelve bezigtigt hebbende seijde hij ja hij sal wel goed zijn, waarop de eerste getuige antwoorde als hij niet goed is dan ben ik goed en voornoemde G. Bom in substantie seijde dan moet gij tien stuyvers wederom hebben en in zijn linker broekzak tastede gaf hij aan den getuige met der regterhand vijf dubbeltjes terug, die deselve met en op zijn regterhand ontving waarna hij getuige 2 voornoemde boeken van het vensterbank heeft opgenomen om daar mede heenen te gaan, wanneer G. Bom in substantie aan den 2 getuige zeyde wagt ik zal u een papier geeven om dezelve in te doen, en van boven de boeken over de Toonbank een partij papieren neemende, kreeg den 2 getuigen daar een vel kardoespapier uijt leggende hier hebt u de map of kan er dat vel kardoespapier niet op overschieten, waarop hij antwoorde Ja kom aan en de twee voornoemde boeken daar ingewonden hebbende op de voornoemde vensterbank heeft hij 2 getuigen dezelve in zijn borst onder zijne groene Cabaye gestoken, die hij toentertijd was aan hebbende en zo daar mede heenen gaande direct naar zijn huis is teruggekeert en van de andere getuigen van so nabij gevolgt is dat zij hem niet uijt het oog hebben verloren synde dit bovenste dewelke hij 2 getuigen alleen was kennende gebeurt in presentie van mr. Jacob Creyne.

Dat vervolgens de getuigen tesamen ten huize van de 1 getuige gekomen synde in de zijkamer den 2 getuigen wederom alle sijne klederen heeft losgemaakt en sijne sakken uijtgehaalt, wanneer aan de 3 laatste getuigen ten duydelijksten is gebleken dat den 2 getuigen geenen andere boeken of papieren dan den voorengenoemde twee boeken die in zijn borst onder zijne Groene Cabaye waaren bij zig had en dat den voornoemde Ducaat ontbrak die hij in zijn linker broekzak had gestoken en 5 dubbeltjes in de plaats had, dat vervolgens de 2 voornoemde Boeken door hun getuigen zijn gemerkt om ten allen tijde te kunnen worden gekent en voorts aan den eerste getuigen gelaten.

Synde het zelve t geen de dag dezes is geannexeert, gevende zij getuigen voor redenen van wetenschap alles het geene voorgeschreven staat voor so verre het hun alle of ieder int bijzonder betreft hij getuige het gehoord gezien bijgewoont en nog int volkomen geheugenisse hebben als of het eerst op dato dezes was voorgevallen en verders als bereyd des verzogt sijnde sulx met Eede te sterken.

Gepasseerd in Amsterdam in presentie van Jan van Nes en A. Maas, de getuigen Hieronimus de la Tour

Anna Roos

Dit is t merk + van Dorothea Toos (was dus analfabeet)

Klaar Roos

De getuigen hebben het bovenste met Eede bevestigt,

H.D. van Hoorn'

(einde citaat)